

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

Unani Practice

Unani (also spelt Yunani) refers to the tradition of Graeco-Arabic medicine. Like Ayurveda, this also a comprehensive tradition of medicine that goes back of Hippocrates, but owes a lot to the wisdom and experience of Arabic and Persian physicians. India remains one of the most prominent countries encouraging research and education in the field of Unani medicine. Listening to the Unani video clips will make the students aware of not only the concepts used in Unani medicine, but also the integral role of faith in healing.

HISTORY OF UNANI

Video URI: hdl.handle.net/2152/65727

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Questions	4
Urdu Transcription.....	5
Urdu Vocabulary	6
Urdu Questions	7

Hindi Transcription

डॉक्टर साहब, इससे एक बात ज़हन में आती है कि यूनानी शब्द हम इस्तेमाल करते हैं, यूनानी ट्रीटमेंट या यूनानी फार्म, यूनानी प्रैक्टिस में... यूनान, ग्रीस को कहा गया है, कहा जाता था... तो ये, ये कहां से उपज हुई इसकी? किधर आया? इसका नाम यूनानी कैसे पड़ा? ऐसा है बेसिकली तो ग्रीक से ही यूनानी लैंग्वेज आई है... यूनान से ही यूनानी उत्पन्न हुई है... लेकिन जो यूनानी हम हिन्दुस्तान में यूज़ कर रहे हैं, जिसे हम यूनानी पढ़ रहे हैं, आज, ग्रीस में जो कभी यूनानी डवलप हुई थी, वो मॉडर्न सिस्टम, वो यूनानी के नाम से आज हम लोगों के सामने मौजूद है, लेकिन उसका सिर्फ एन्शियंट पार्ट, क्योंकि हिन्दुस्तान की परंपरा रही है, कि परंपरागत ट्रीटमेंट चलते रहे हैं... तो ये माउथ टू माउथ, ये इंडिया में ज़िंदा रहीं, जबकि विदेशों में, ईवन ग्रीक में भी, जहां यूनान है, जहां आज की डेट में आप जाईये, अ, ईजिप्ट में जाईये, जहां मम्मीज़ फॉरमेशन है, उन लोगों के पास आज से तीन, तेतीस सौ, चौतीस सौ साल पहले ऐसी मैडिसन डवलप थी कि वो ब्रेन को ऑपरेट करते थे... ब्रेन सर्जरी होती थी... वो ही सर्जरी आज भी चली आ रही है... हम लोगों में आज भी, मुगलों के जमाने में यूनानी को काफी प्रमोशन मिला... आज प्लास्टिक सर्जरी को मॉडर्न सिस्टम अपनी बताता है, लेकिन प्लास्टिक सर्जरी की सबसे पहली मिसाल मुगलों के जमाने में मिलती है... एक मुगल बादशाह की नाक तलवार की प्रैक्टिस करते हुये युद्ध, या जंगल, कट गई थी, जिसे उनके यहां काम करने वाले एक हकीम ने जांघ का गोश्त ले के, उनकी नाक बनाई थी... ये रिकॉर्ड है, ये बात मैं वैसे नहीं कह रहा हूं... तो आज से चार सौ साल पहले भी यूनानी में प्लास्टिक सर्जरी होती चली आई है... हां, इस चीज को मॉडर्नाईज़ जरूर कर दिया गया है... आज जितना सिस्टम ऑफ मैडिसन सिस्टम हम पढ़ रहे हैं वो ग्रीक से ही आया हुआ है... आज भी जितनी लैंग्वेज है वो सारी की सारी ग्रीक ही इस्तेमाल होती है, जिसे आज हम मॉडर्न सिस्टम ऑफ मैडिसन कहते हैं... यूनानी में भी जो मेन, बेसिक लैंग्वेज है, वो एरेबिक है... पहले क्योंकि, ग्रीक में पहले भी अरबी बोली जाती थी, तो आज भी यूनानी की जो प्राचीन एन्शिएंट बुक्स मिलती हैं वो अरबी में ही मिलती हैं... यूनानी पढ़ने के लिये एक अरेबिक सब्जैक्ट भी होता है... जब यूनानी ग्रैजुएशन कराया जाता है तो फर्स्ट ईयर में अरबी एज़ ए सब्जैक्ट पेपर जरूर क्लियर करना होता है... यूनानी में, बाकी चलते-चलते उर्दू में सारा सिस्टम है, कि उर्दू लैंग्वेज में ही हमारी बुक्स और हमारी जो स्टेशनरी और वो अवेलेबल है, वो सब उर्दू में ही है... एक मिनट बंद करना, इसे बंद करा दो... ग्रीक से ही यूनानी आई है... और उसे आज की डेट में वर्ल्ड वाईड, जितने भी, पाकिस्तान और इंडिया में ही यूनानी की क्वालिफिकेशन पढ़ाई जाती है, डिग्री दी जाती है, बाकी ग्रीक, जहां से ये पैदा हुई है वहां तो खत्म हो चुकी है... आज की तारीख में हिन्दुस्तान को अगर हम देख रहे हैं तो यहां यूनानी दवाईयों का, यूनानी प्रैक्टिस का प्रचलन कितना है यहां पर, आपके हिसाब से? देखिये, जहां तक प्रचलन की बात है, ये एक रूरल मैडिसन के तौर पर ही आज रह गई है, गांव देहातों में, जबकि ये क्वैकरी है, लेकिन खानदानी लोग चले आ रहे हैं जो हिकमत के नाम से प्रैक्टिस करते हैं यूनानी... और कोई भी शहर, कोई भी कस्बा, आप चले जाईये पूरे हिन्दुस्तान में, कहीं इंडीरियर में भी आप जाईये, ईवन गांव में भी जाईये, तो एक ना एक यूनानी की प्रैक्टिस करने वाला जरूर मिल जायेगा... बाद में जो ग्रैजुएट्स, जो क्वालिफिकेशन या पी.जी., पोस्ट ग्रैजुएट क्वालिफिकेशन ले के जो लोग गये हैं, वो भी, 80% लोग तो मॉडर्न सिस्टम को एडॉप्ट कर लेते हैं, यूनानी क्वालिफाईड आदमी... लेकिन बीस परसेंट आज भी यूनानी में ही प्रैक्टिस करते हैं और बहुत कामयाब प्रैक्टिस करते हैं...

Hindi Vocabulary

Unani	यूनानी
Unan	यूनान
India	हिन्दुस्तान
Heritage, tradition	परंपरा
Traditional treatment	परंपरागत ट्रीटमेंट
Alive	जिंदा
In foreign countries	विदेशों में
Precedent	मिसाल
During the time of the Mughals	मुगलों के ज़माने में
Moghul emperor	मुगल बादशाह
Nose	नाक
Sword, sabre	तलवार
War	युद्ध
Jungle, forest	जंगल
Was cut	कट गई
Unani doctor	हकीम
Thigh meat	जांघ के गोشت
Created a nose	नाक बनाई
Use	इस्तेमाल
Arabian	अरबी
Ancient	प्राचीन
Urdu	उर्दू
Pakistan	पाकिस्तान
Born	पैदा
Finish	खत्म
Currency	प्रचलन
In a country village	गांव देहातों में
Hereditary	खानदानी
Resourcefulness	हिकमत

Hindi Questions

प्लास्टिक सर्जरी की इतिहास में कहाँ मिसाल मिलती है?

- 1 अंग्रेज़ों के राज में
- 2
- 3 मुगल ज़माने में
- 4 गुप्ता शासन में

युनानी की पुरानी किताबें किस भाषा में मिलती हैं?

- 1 ग्रीक में
- 2 चीनी में
- 3 अरबी में
- 4 उर्दू में

आजकल युनानी ज़्यादातर कहाँ मिलती हैं?

- 1 शहरों में
- 2 विलायत में
- 3 गाँव और देहातों में
- 4 पहाड़ों पर

Urdu Transcription

ڈاکٹر صاحب، اس سے ایک بات ذہن میں آتی ہے کہ یونانی شبد ہم استعمال کرتے ہیں، یونانی ٹریٹمنٹ یا یونانی فارم، یونانی پریکٹس میں، یونان، گریس کو کہا گیا تھا، کہا جاتا تھا۔۔۔ تو یہ، یہ کہاں سے اویچ ہوئی اس کی؟ کدھر آیا؟ اس کا نام یونانی کوسے پڑا؟

ایسا ہے بیسکلی تو گریک سے ہی یونانی لینگویج آئی ہے۔۔۔ یونان سے ہی یونانی اتینن ہوئی ہے۔۔۔ لیکن جو یونانی ہم ہندوستان میں یوز کر رہے ہیں، جسے ہم یونانی پڑھ رہے ہیں، آج، گریس میں جو کبھی یونانی ڈوبلپ ہوئی تھی، وہ ماڈرن سسٹم، وہ یونانی کے نام سے آج ہم لوگوں کے سامنے موجود ہے، لیکن اس کا صرف انشینیٹ پارٹ، کیونکہ ہندوستان کی پریمپرا رہی ہے، کہ پریمپراگٹ ٹریٹمنٹ چلتے رہے ہیں۔۔۔ تو یہ ماؤتھ ٹو ماؤتھ، یہ انڈیا میں زندہ رہیں، جب کہ ودیشوں میں، ایون گریک میں بھی، جہاں یونان ہے، جہاں آج کی ڈیٹ میں آپ جائیے، ایچپٹ میں جائیے، جہاں ممیز فارمیشن ہے، ان لوگوں کے پاس آج سے تین، تینتیس سو، چونتیس سو سال پہلے ایسی میڈسن تھی کہ وہ برین کو آپریٹ کرتے تھے۔۔۔ برین سرجری ہوتی تھی۔۔۔ وہ ہی سرجری آج بھی چلی آ رہی ہے۔۔۔ ہم لوگوں میں آج بھی، مغلوں کے زمانے میں یونانی کو کافی پرسرژن ملی۔۔۔ آج پلاسٹک سرجری کو ماڈرن سسٹم اپنی بتاتا ہے، لیکن پلاسٹک سرجری کی سب سے پہلی مثال مغلوں کے زمانے میں ملتی ہے۔۔۔ ایک مغل بادشاہ کی ناک تلوار کی پریکٹس کرتے ہوئے جنگ۔۔۔ یدھ میں کٹ گئی تھی، جسے ان کے یہاں کام کرنے والے ایک حکیم نے جانگھ کا گوشت لے کے، ان کی ناک بنائی تھی۔۔۔ یہ رکارڈ ہے، یہ بات میں ویسے نہیں کہ رہا ہوں۔۔۔ تو آج سے چار سو سال پہلے بھی یونانی میں پلاسٹک سرجری ہوتی چلی آئی ہے۔۔۔ ہاں، اس چیز کو ماڈرنائیز ضرور کر دیا گیا ہے۔۔۔ آج جتنا سسٹم آف میڈسن سسٹم ہم پڑھ رہے ہیں وہ گریک سے ہی آیا ہوا ہے۔۔۔ آج بھی جتنی لینگویج ہے وہ ساری کی ساری گریک ہی استعمال ہوتی ہے، جسے آج ہم ماڈرن سسٹم آف میڈسن کہتے ہیں۔۔۔ یونانی میں بھی جو مین، بیسک لینگویج ہے، وہ عبرت ہے۔۔۔ پہلے کیونکہ، گریک میں پہلے بھی عربی ہی بولی جاتی تھی، تو آج بھی یونانی کی جو پراچین، انشینیٹ بکس ملتی ہیں وہ عربی میں ہی ملتی ہیں۔۔۔ یونانی پڑھنے کے لئے ایک عبرت سبجکٹ بھی ہوتا ہے۔۔۔ جب یونانی گریجویشن کرایا جاتا ہے تو فرسٹ میں عربی ایز اے سبجیکٹ ایک پیپر ضرور کلیر کرنا ہوتا ہے۔۔۔ یونانی میں، باقی چلتے چلتے اردو میں سارا سسٹم ہے، کہ اردو لینگویج میں ہی ہماری بک اور ہماری جو اسٹیشنری اور وہ اوپلبل ہے، وہ سب اردو میں ہی ہے۔۔۔ ایک منٹ بند کرنا، اسے بند کرا دو۔۔۔

گریک سے ہی یونانی آئی ہے۔۔۔ اور اسے آج کی ڈیٹ میں ورلڈ وائڈ، جتنے بھی پاکستان اور انڈیا میں ہی یونانی کی کوالفیکیشن پڑھائی جاتی ہے، ڈگری دی جاتی ہے، باقی گریک، جہاں سے یہ پیدا ہوئی ہے وہاں تو ختم ہو چکی ہے۔۔۔

آج کی تاریخ میں ہندوستان کو اگر ہم دیکھ رہے ہیں تو یہاں یونانی دوائیوں کا، یونانی پریکٹس کا پرچلن کتنا ہے یہاں پر، آپ کے حساب سے؟

دیکھئیے، جہاں تک پریچلن کی بات ہے، یہ ایک رورل میڈسن کے طور پہ ہی آج رہ گئی ہے، گاؤں دیہاتوں میں، جب کہ یہ کویکری ہے، لیکن خاندانی لوگ چلے آ رہے ہیں جو حکمت کے نام سے پریکٹس کرتے ہیں یونانی۔۔۔ اور کوئی بھی شہر، کوئی بھی قصبہ، آپ چلے جائیے پورے ہندوستان میں، کہیں انٹیریر میں بھی آپ جائیے، ایون گاؤں میں بھی جائیے، تو ایک نہ ایک یونانی کی پریکٹس کرنے والا ضرور مل جائیگا۔۔۔ بعد میں جو گریجویشن، جو کوالفیکیشن یا پی۔جی۔، پوسٹ گریجویشن کوالفیکیشن لے کے جو لوگ گئے ہیں، وہ بھی، اسی پرسینٹ لوگ تو مائن سسٹم کو اڈاپٹ کر لیتے ہیں، یونانی کوالفائڈ آدمی۔۔۔ لیکن بیس پرسینٹ آج بھی یونانی میں ہی پریکٹس کرتے ہیں اور بہت کامیاب پریکٹس کرتے ہیں۔۔۔

Urdu Vocabulary

Unani	یونانی
Unan	یونان
India	ہندوستان
Heritage, tradition	پر میرا
Traditional treatment	پر میرا گت ٹریٹمنٹ
Alive	زندہ
In foreign countries	ودیشوں میں
Precedent	مثال
During the time of the Mughals	مغلوں کے زمانے میں
Moghul emperor	مغل بادشاہ
Nose	ناک
Sword, sabre	تلوار
War	یدھ
War	جنگ
Was cut	کٹ گئی
Unani doctor	حکیم
Thigh meat	جاندھ کے گوشت
Created a nose	ناک بنائی
Use	استعمال
Arabian	عربی
Ancient	پراچین
Urdu	اردو
Pakistan	پاکستان
Born	پیدا
Finish	ختم
Currency	پرچلن
In a country village	گاؤں دیہاتوں میں
Hereditary	خاندانی
Resourcefulness	حکمت

Urdu Questions

پلاسٹک سرجری کی اتہاس میں کہاں مثال ملتی ہے؟

- 1 انگریزوں کے راج میں
- 2 محمود غزنوی کے راج میں
- 3 مغل زمانے میں
- 4 گپتا شاسن میں

یونانی کی پرانی کتابیں کس زبان میں ملتی ہیں؟

- 1 گریک میں
- 2 چینی میں
- 3 عربی میں
- 4 اردو میں

آج کل یونانی زیادہتر کہاں ملتی ہیں؟

- 1 شہروں میں
- 2 ولایت میں
- 3 گاؤں اور دیہاتوں میں
- 4 پہاڑوں پر